

KEVADEPÜHIKS

3

KEVADEPÜHIKS

Prof. A. Lemba
Ooperi "Halmurad" koja

A S TORMOLEN K O TOKO

TALLINN, HARJU 37, „KULD LÖVI“ VASTAS

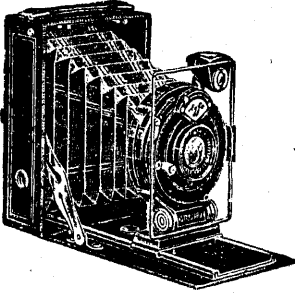
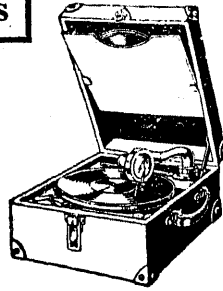

FOTO alal toimige omi oste
mele juures, sest melli antakse Teile
nõu asjatundlikult ja mele kul vast-
avatud äri kaup on kahtlemata kõige
värskem. Teie külaskäik austab meid
Maailmakuulsa
„LUMIÈRE“ A.S. ainuesindajad

BEKA

P A R T I O I O N

EESTI

orkestrid, mele parimad lau-
lukoovid, solistid maailma pa-
rimatel grammofoni plaatidel.
Varustage endid Eesti oma
paladega, milliseid pakume
suurimas ja parimas vallkus.
Kuid hea plaadi juure kuulub
ka hea, hinna poolest lga-
mehele kättesaadav gram-
mofon. MÜÜK järeelmaksuga.

*shokolaadi süües muutub Teie hääl ma-
hedaks ja puhtaks kui tarvitate dropse*

„Piparmünt“ ja „Eucalypt“.

Toimetused: M. Saar, prof. J. Aavik, A. Krull, R. Kull, K. Leinus, L. Neuman, prof. A. Topman, T. Vettik, E. Võrk ja R. Saving

ÜLESKUTSE EESTI HELILOOJAILE

1933. a. peetava X üldlaulupeo eeskava värskendamiseks ja eesti koorilaulu literatuuri rikastamiseks korraldab Eesti Lauljate Liit perioodiliselt igal aastal uute koorilaulude võistluse sega- ja meeskooridele. Esimene uute laulude võistlus toimub 1929. aastal alljärgnevatil tingimustel:

1. Laulud olgu üldiselt üldlaulupeole sobivad ja tehnilise raskuse poolest ühendatud kooridele jõukohased; sõnad helilooja vabal valikul.

2. Hindamisele tulevad ainult laulud, millised kuni võistluse tähtpäevani pole trükitud ega avalikult ettekantud.

3. Laulud tulevad saata Lauljate Liidu büroosse (Tallinn, Rataskaevu 22) märgusõna all „Laulude võistlusele“ hiljemalt 1. novembriks 1929. a., kusjuures iga laul olgu märgitud mingisuguse varjunimega, kuna autori õige nimi ja aadress olgu sama varjunimega märgitud kinnises ümbrikus.

4. Võistlusele saadetavad laulud ei tohi olla kirjutatud autori enda käekirjaga, vaid peavad olema tundmata käekirjaga ümberkirjutatud.

5. Hindamiskomisjoni kutsutakse Lauljate Liidu juhatuse poolt helikunstnikud ja koorijuhid, kes ise võistlusest osa ei võta.

6. Auhindu on 5, igaüks 200 krooni, millistest nii mitu välja antakse, kui mitu laulu hindamiskomisjoni poolt on auhinna vääriliseks tunnustatud.

7. Auhinna väljamaksmisega langevad auhinnatud laulud ühes autori õigustega Eesti Lauljate Liidule.

Autorile jääb õigus auhinnatud laulu avaldamiseks Lauljate Liidu loata ainult oma helitööde kogus.

8. Üldlaulupidude noodiraamatuis avaldamise korral maksetakse auhinnatud laulude autoreile pääle auhinna eritasu Lauljate Liidu juhatuse määramisel.

Tallinnas, 12. märtsil 1929.

Eesti Lauljate Liidu juhatuse.

TH. TALLMEISTER

IMEDE PÜHAKS

„Laulge Jehoovale uut laulu, sest
Tema teeb imet.“ Laul 98, 1.

Meie aeg ei usu imede sisse. Isegi need väga sagedasti, kes omale elu ei oska ette kujutada ilma religioonita. Ka mina kuulun nende hulka. Ma ei usu, et kord oli aeg maailmas, kus Pilleami eesel rääkis, kus päike jäi seisma Ajaloni orus, kus Joonas sõitis valaskala kõhus, kus inimene siindis ilmale ilma isata, kus surnu tuli hauast välja. Ma ei usu seda, sest ma usun Jumala sisse. Selle Jumala sisse, kellel on kindel kord ja raudsed seadused.

Ja siiski on mul neist inimestest kahju, kes ei usu imesid. Mina usun ja näen neid igapäev. Kui ma seisan kevadel kesk rohelist aasa ja vaatlen lille mis õitseb, siis näen ma imet, kirjeldamata suurt imet. Kui ma kuulatan, kuidas lõõritab löoke ja hiiüab lauluhelide kaudu oma armsamat, siis kuulen ma imede ilma kõnet. Kui ma viibin sügavates orgudes ja kõrgetel mägedel, kui ma tunnen naeratava päikese puudutamist ja värske tuule kaisutust, kui mu silmade ees laksuvad merelained ja kohisevad metsapuud, siis olen ma muinasjutulisel imedemaal — näkineeldude keskel ja haldjate riigis. Kui ma vaatan silmadesse noorele naisele, kellel on kaunis keha ja ilus hing, siis kummardan ma imet, mille teind Jehoova. Kui ma võtan kätele lapsukese ja aiman neid rikkusi ja võimeid, mis siindisid maailma ühes temaga, siis imetlen ma uut saladust, mis tuli igaviku rannalt. Kui ma puutun kokku mehega, kellel on tugev jõud ja kõrged mõtted, siis tärkab minus valmustus ja aukartus jumaliku ime ees. Kui ma tuletan meele suurvaime ja inimkonna ajaloo valgussambaid, kui ma lasen oma silmade eest mööda käia kõlge paremaid ja puhtamaid inimlapsi, kes on kõndind mööda meie maakera, ja süvenen nende elutõesse, siis ei ole maailm mulle enam midagi muud kui lõpmatu imedemaa.

Lähenev ülestõusmispüha on minule suur imedepüha. Ja kahju on mul neist, kellele ta seda ei ole. Mitte selles mõttes, et mees, kellest ta räägib, oli hauas ja tuli säält välja. Mitte sellepärast, et Piibel kõneleb suurtest imetegudest, mis ta saatis korda omal eluajal. Selles kõlges on palju ebaajaloolikku ja hilisema aja usku. Aga terve tema isik oli kirjeldamata suur ime. Tema hing oli jumalik, tema elu oli täiuslik, tema sõnad olid taevallikud, tema teod olid päikeselikud. Armastus ja häädis, tõde ja õigus, valgus ja vabadus, hingepuhtus ja meeleausus, kangelaslikkus ja ohvrimeel — need asjad kõndisid maa pääl tema näol. Kuhu ta läks, sinna viis ta kevade. Kus ta kõneles, säält tundsid südamed, et Jumal räägib. Keda ta puudutas, selle hing hõiskas, selle elu oli korruga täis rõõmu ja väärtust, sellele avanesid igavesed sihid, see hakkas käima aadete riigi poole.

Pimeduse lapsed löid ta risti ja viisid hauda. Aga kuidas sa vaimu matad? Kuidas sa armastust uputad? Kuidas sa jumalat surmad? Varsti oli ta jälle nende keskel. Kolme päeva pärast oli ta tõusnud. Käis uuesti kaasas, õpetas ja aitas, trööstis ja noomis, parandas ja äratas. Ja nii ta kõnnib aastasadadest läbi. Mina näen teda igapäev. Tunnen, kuidas ta mind puudutab ja minuga kõneleb. Sellepärast ei kaota ma kunagi usku ja lootust, ei väsi ega nõrke, ei jäta võitlust ja edasitormamist. Temale olen selle eest tänu võlgu. Tema käe kõrval näen luuleilma ja mitte argipäeva, imesid ja mitte tühist askeldamist. Ja mul on kahju neist, kes teda ei näe, kahju sellest, et palju on inimesi, kellele ülestõusmispüha ei ole enam imede püha. Sellepärast on maailmas palju haigeld hingesid, palju vaeseid südameid.

Võib olla tuleb see sellest, et need, kes „kutsutud ja seatud“, ei oska laulda „uut laulu“. Võib olla, et ka mina kuulun nende võmetute hulka, kes ei mõista ülestõusmispühal laulda nii mõjuvalt ja kaasakiskuvalt, et kogudused ja rahvad näeks imesid ja tõuseks elu ja ülestõusmise õhkkonda. Need laulud, mis kõlavad kantslitelt, on sagedasti eluta ja sisuta. Tehnika ja ettekanne mõnigikord häää, kool ja ettevalmistus korralik, aga hinge ei ole, tuli puudub, elavust ei märka, imedeilma ei ole tunda. Liig kuiv ja dogmaatiline, üleolev ja koolmeisterlik, eluvõõras ja õpitud on see, mis mele pakume. Sellest on aga kahju, väga kahju. Sest kui inimkond ei mõista ülestõusmise kuulutust, kui Naatsareti mees ei ole talle enam elav isik, siis kaotab ta kõige suurema jõuallika, siis on tal raske uskuda ilusama tuleviku sisse ja näha maa pääl imedeilma. Kui leiduks neid, kes tulevad appi ja toetavad meie tööd, kes aitavad laulda „uut laulu“!

Üks suur jutlustaja ütles kord, et orel on kirikus vähemalt sama tähtis kui kantsel. Ja mina usun, et ta ei eksinud, ei liialdanud. Muusika on imetaoline kingitus, mille teind suur Looja inimkonnale. Ta on taeva tütar. Mul on juhtumisi olnud, kus ma istusin kirikus ja pidin kuulama jutlustajat, kes jättis minu täiesti külmaks. Aga kui kõlasid orelil helid, kui tuli koorilaul, kui täitis jumalakoda kaunis soolohääli, siis hakkas lainetama hing, siis tõusis rind, siis tundis süda midagi imeilusat ja muinasjutulist. Ingliseid hakkasid lendama, Jehoova Istus troonil ja tema „palistused täitsid templit“, seeravid lendasid altarile, võtsid säält tullise sõe ja põletasid mu huuled. Muusika on mind sagedasti aidanud imesid näha.

On ju neid, kes ka seda ei suuda. Neld, kes hindavad ainult seda, mis sünnib süüa, mis aitab äri teha, mis toob mingisugust kasu. Vaene on nende inimeste elu. Ja vaesemaks kipub minema meie 20. aastasada. Aated tõrjutakse kõrvale, vaimuväärtused surutakse tagaplaanile. Aga ma ei usu, et see inimkonda kaua rahuldab. Ma usun, et süda hakkab nälgima ja hing kisendama, et rahvad hakkavad uuesti janunema imede järele. Ma usun, et inimkond on haige ja et ta terveneb alles siis, kui ta üles leiab aadeteilma, kui ta tõstab troonile paremate vaimuväärtuste loojad. Ja kui see aeg tuleb, siis sammuvad eesrinnas, siis kannavad loorberipärga pääs kaks imeilusat õde, kelle nimi on usk ja kunst.

Seni aga püüdke need, kes selleks väljavalitud, kes kannavad oma rinnas jumalikku sädet, laulda terve oma hingesoojusega „uut laulu“. Seni pidagem ülestõusmispüha usus ja lootuses ja tehkem kõik, mis võimalik, et inimkond hakkaks nägema imesid.

Prof. JUHAN AAVIK

ARTUR LEMBA „KALMUNEID“

Meie rahvuslik ooperi literatuur on rikastunud uue teosega tuntud helilooja prof. Artur Lemba sulest Sophia Vardi rahvaluulelisele librettole „Kalmuneid“. Ooperi sisu käsitleb lugu samanimelisest tuntud rahva-lugulaulust: Noor peremees Heitti külvab kevadisel hommikul kaera kalmu lähedal. Mõlgutades mõtteid, et kaer hästi kasvaks, lubab ta, nagu tasuks, kalmust naise võtta. Teda hoolatavad sarnase hädaohtliku töötuse eest isa, ema ja sõsarat, toonitades, et „Koolmust ei saa kodunaista, kalmust karja kasvatajat“, millele Heitti trööstides vastab, et ei maksa karta tema kosimist, küll tema juba leiab „mõrsja meelelisi, piiga paraja.“

Ilmub naabri talu tütar Male, kes Heitti kalmuneiu mõlgutusi välja naerab ja etteheitvalt oma neidude väärtused esile toob. Ka lähenevad külla nelud ja poisid. Kuuldes Malelt Heitti töötust, naeravad tema mõlgutuse üle. Vilrastuslikud kujud, toonelased, aga kinnitavad Heitti töötust ja on nagu tunnistajateks, et Heitti oma saatuslikku töötust täitma peab. Heitti on kurb ja kahetseb vara mulda varisenud kalmuneiu saatust. Male tahab teda trööstida ja hoolatab ka omakorda kalmuliste töötusi andmast, millele Heitti vastab, et ta oleks rõõmus ja laulaks lustila, kui oleks keegi, kes teda mõistaks. Ilmuvad esiti nelud, siis poisid ja lauldes ning tantsides avatlevad ka Heitti ja Male rõõmsasse meeleolu, kuna noorte rõõmuhõilsete sekka kostavad toonelaste sünged hääled.

Teine vaatus algab neljapäeva õhtu pühitsemisega Male juures Vaino talus. Küla noored — nelud ja poisid on kogunud sinna ja käsitööd tehes laulavad vastastiku laule ja tantsivad. Male laseb emal oma unenägu seletada tammest ja teistest puust, mida ta äsja näind; ema seletab, et see tähendab kosilasi. Varsti kostavadki õuest kuljuste hellnad ja selgub, et on tulnud kosilased — Heitti ühes isamehega Malele kosja. Järgneb teatud rahvuslik tseremoonia, mille järele kosjad vastu võetakse. Kosjade pühitsemine sünnib laulude, tantsude ja piduliku sööminguga, millega lõpebki teine vaatus.

Kolmanda vaatuse esimene pilt kujutab Male ja Heitti pulma mitmesuguste huvitavate rahvuslike pulmakommete peotsemisega. Siin esinevad päälle päätegelaste kaasitajad, kummagilt poolt — samuti ka mõrsjaneltsid ja teised pulmalised mahlakate situatsioonide ja koloriidiga.

Kolmanda vaatuse teise pildi tegevus sünnib hiles. Pulmalised on tulnud hilde palvetama ja õnnistust paluma. Hilenevad süütvavad piduliku tseremoonia ja tantsuga uritule ja Hiistar palub Ukult õnnistust viljakasvule ja karja sigivusele. See pilt on oma ohvriteenistuse ja pühalliku meeleoluga väga mõjuvaks kontrastiks eelmisele rõõmuküllasele pulma stseenile.

Ohvriteenistuse põnevamal hetkel kuuludub hirmus kõue kargatus ja tuulepuhang, mis tule urikivil kustutab; kostavad õudsed toonelaste hääled, mis Heitlile meeletuletavad ta töötust kalmust naist kosida. Pulmarahvas läheb segaduses lalali, kuna Heitti kokkunud Male trööstib.

E. Jorke * 1905

J. Jaebelmann
* 1911

J. Jürgensen
* 1896

Martis
Sundrud *
Ja Sundrud *
Hellogård
S

H. Eller * 1887

Neljas vaatus on teel kalmu ääres. Heitti sõidab oma kaarikuga pulmajast koju poole. Kalmust möödudes jääb aga hobune seisma ega lähe mingisuguse sundimise päale edasi. Vanker on kivide ja kändude taha kinni jäänud. Jällegi kostavad toonelaste saatuslikud hääled, nõudes Heitti töotuse täitmist. Heitti lubab neile ohvriks oma maiset vara, lubab lõpuks oma venna, ema ja isa, kuid toonelased on järelandmatud omas nõudmises: Heitti andku neile oma noorik, siis on ta töotuse täitnud ning võib edasi sõita. Heitlil ei jää muud üle, kui peab lubama toonelastele oma noore naise, kes samal momendil pikse rakastusest surnult langeb. Pulmarong, jõudes järele, hakkab pruutpaari otsima, kuid leiab traagilise pildi; noorik Male lamab surnult vankris, Heitti vankri kõrval. Vanker pääseb liikvele, kuid pulmarongi asemel liigub edasi peieliste rong.

Viies vaatus on Heitti kodus. Heitti ema ootab ärevuses noorpaari ühes pulmalistega varsti koju jõudvat, tehes vastuvõtmiseks viimaselid ettevalmistusi. Juba ongi kuulda vankri mürinat. Pulmalised jõuavadki pärale ja ema neile vastu minnes, leiab vankrist surnud nooriku. Ema küsimusele „miks sul koolja vankrissa, kaali alla kalmuline“ — vastab Heitti, et peru hobune viskas vankri ümber ja nii hukkus noorik. Ema aga ei usu seda ning talle tuleb meele Heitti töotus kaera külvamise juures „Mina kalmust sinu naidan, liivast neiduse nimitsen“. Nuttes teeb ta etteheiteid Heitlile, miks ta ei kuulnud oma vanemate ja õdede hoiatust. Heitti suures ahastuses surmab end mõõgaga. Üldise kahtsuse ja leina lauluga lõpeb ooper.

See ooperi sisu on omas originaalses väljenduses, mis tervenisti läbi viidud ilusas luulelises rahvalaulu värslmõõdus ja stillis, on muidugi palju sügavam ja mõjuvam, kui seda suudab anda proosaliste sõnadega lühike ja kuiv ümberjutustus.

Ooper on muusikadramaatiline kunstiteos, kus muusika on kõige lähemas orgaanilises ühenduses tegevuse lavalise käiguga. Sellepärast võib täielikku ja vastavat muljet sellest saada lavalise ettekande järele. Kuid ka esialgne tutvumine lubab ennustada ja loota, et see ooper tuleval hooajal, mil ta „Estoonias“ lavastusele tuleb, meie publiku huvi peaks täiel määral rahuldama. Seda põhjustavad rahvaluuleline sisu ühes mitmekesiste huvitavate rahvakommetega ja tabav muusika, mis oma meloodiilikkuse poolest arusaadav ka lihtsamalegi kõrvale, rikkaliku käsitusega meie rahvusmuusika raudvarast rahvalaulu- ja tantsuviisidest, mida autor tarvitab kunstipäraselt voolava otsekoheuse ja loomuliku lihtsusega. Siin on tänuiliku materjali nii solistidele, koorile kui ka tantsule, samuti huvitavad puht-muusikalised koloriidi pildid.

Meil oli võimalus tutvuneda kontsert-ettekandes ihe pildiga — nimelt hilepüha stseeniga, mis Vabariigi aastapäeva puhul korraldatud pidulikul kontserdil „Estoonias“ ettekantl. Kulgi ooperi muusika, nagu juba ennem eelpool mainisime, ilma lavalise tegevuseta, osa oma mõjust kaotab, siiski andis selle stseeni ettekanne ka kontserdilaval õige usutava ja sügavpühalliku tunde meie esivanemate hilepüha toimingust. Kõigi ülaltoodud vältete järele võib oletada, et mainitud uus ooper leiab meil üldist tunnustust ning saab populaarseks rahvuslilseks ja rahvalikuks teoseks, mis oleks ka teenitud moraalseks tasuks autorile, kes selle löi suure innu ja armastusega õige lühikese ajaga — vist paari-kolme kuu jooksul oma suvepuhkeajal.

Lepitagu esialgu nende lühivate üldiste märgetega, kuna rohkem üksikasjalist arutlust on soodsam teha alles päale teose lavaletoomist.

ENN VÖRK

P. ČAIKOVSKI V SÜMFOONIA

(Aineil. Ettekande puhul Ringhäälingus 22. märtsil.)

See sümfoonia kuulub õieti programm-muusika hulka, sest tal on teatud arenemise kava olemas või nagu Haydn'il viisiks oli öelda, teatud iseloom; see avaldub ka väliselt — üksikud jaod on sisuliselt seotud. Ta esteetiline väärtus seisab selles, et sel muusikal on tõeliselt tuntud ja läbielatud pitsar, milline omadus on mõju avaldanud vormi vabaduse, isegi uue muusikavoolu pääle.

Sümfoonia pääteemi kuuleme juba algul (näide I). Esimene jagu on nagu isalik manitsus, antud anderikkale, kuid vähe kerglasele pojale, kes maailma rändama läheb. See manitsus helliseb veel mõnda aega noores hinges, taandub aga uute muljete ees, mis ilmuvad algteemile järgnevas Allegros (näide II).

See teem on omas täelikkuses valmis laul, millele võiks juure mõelda elurõõmsaid sõnu. Lõpul seltsivad talle mõned ägedamad meeleolu väljendused, mis kogu Allegro iseloomu pääle mõju avaldavad. Sääil on julge, kareda huumoriga motiiv (näide IIIa) ja sellega ühinevad helid (näide IIIb) kõlavad juba algul ülemeelikult. Eespool antud rändurilaulu (näide II) korratakse mitu korda — kõlab järjest tugevamalt ja oma rõõmsast väljendusest kasvades illevoovavuse piirini, peatub pikemat aega sünkopeeritud rütmil, siis fff-s kõrgema määrani üleemeelsusesse sattudes, seda elustades metsasarvede ja viulilte vahelistes järelaimamistes, ulatub sel kombel teatava naturalismi astmeni. Sääil kerkib aga esile uus motiiv — Allegro telne teem (näide IV). Čaikovski vallitseb siin melsterlikult sümfoonia vormil. Uue teemi lahke kõla nõrgeneb, peatub ja kutsub. Ägedalt tungib endine vall lõbusus esile, väljakutsuvalt hüüdes (näide Va). Esimese teemi tõusvad motiivid järgnevad tormisammul, kuid järg areneb teisiti: elav, kuid suursugune unistav viis (näide Vb), mis eelpool toodud hüüdemotiivi väljatuues ja sellega ühinedes muutub lõpuks valmistuse avalduseks. Nil sarnaneb teemigrupp teataval määral hõiskele, millega noor inimene, kindel enda jõus ja õnnes, tulevikku tervitab.

Edasiviimine lõpeb kiirelt teise helitõugu üleminnes. Hüüdemotiiv kõlab järjest tumedamalt, pea rändlaulu, Allegro pääteemi kadudes. Tee arvatavasil tiheneb ja läheb üksildasemaks. Järsult tuleb kallaletungimisena fff kordumine esimese teemi lõpust, kus kogu koosseis sünkopeeritud rütmil mässab. Ka silngi hoitakse ohjeldamata tunnete väljendus keskteemi poolt tagasi, kuid mitte lõpulikult. Mänguriistad püüavad küll rändlaulu algust korralliku ja imitatsioones kunstiliselt ehitud kujuna esitada, aga teisel pool lööb ikka jälle algeline ärritus, metsik tundmus läbi, nimelt tulevikumotiivi kordumine — teise

Andante. $\text{♩} = 80$

I

p *piu f*

II *Allegro con anima*. $\text{♩} = 104$

p

III^a **III^b** **IV**

sf *f* *p* *sf* *mp* *ff* *p*

V^a **V^b**

VI *Andante cantabile*. $\text{♩} = 54$

dolce

VII **VIII**

p

IX *Moderato con anima*. $\text{♩} = 100$

X^a *allegro moderato* $\text{♩} = 138$

dolce

X^b

XI *allegro vivace*. $\text{♩} = 120$

XII

XIII

f *sf*

Näiteid kirjutuse juure: Čalkovski V sümfoonia.

teemi algusest. Laia diminuendoga, millega teemide läbitöötus lõpeb, mängib igott eelpool tuttavat rändlaulu. See mänguriist näib siin ilmapõlgajat kehas-tavat; ta poolkohmakas lõbusus mõjub otse pilkena eelkäivale kohutavale tõu-sule. Kõlaliselt mõjub see osa, kus ainult puupuhkpillid üksi mängivad, nagu kõnelus kõrvaltoas. Lahke keskteem esineb seekord ilma, et teda määratsemine ja raudrusikate löögid kohutaksid. Teise teemigrupile ühineb väike episood, mis aegamööda üllmast ekstaasist äärmisesse rahusse ning lõpuks koguni saladuslikku kuulmatusse kaob. Nagu siin, nii ka teistel lauselõppudel ja üleminekutel on tähelepanemisväärt see rahu ja laius, milles nad läbiviidud on. See on nagu sisemise rahu tunnus enne rännakut.

Sümfoonia teine jagu, Andante cantabile, on esimesele vastandiks. Enne väljasõitu on vaja meele tuletada mineviku elamusi. Kaunis metsasarveviis, mis mõne vaikse orelikõla ja kirikut meeletuletava akkordi järele algab, kuulub nende laulude hulka, millistes tahtmata südameõnne, noorus- ja armuaega meeletuletame (näide VI). Ta ühendab salajase igatsuse õrnust kuuma kirega; järellause tuleb motiiviga (näide VII), mis viib vaikimisele ja endavalitsemisele tagasi. Siis järgneb pääteem, igatsuse ja ihalduse väljenduse stseen. Edasi kuuleme viit (näide VIII), mis rahustab ja nagu vastata püüaks eelmise igat-suse väljendusele.

Teine teem (näide IX) kõneleb kahtlusest ja murest tuleviku pärast. Neid tumedaid, argu mõtteid heli heli järele paisudes ja ähvardavama kuju võttes ilmub korraga sümfoonia esimese jao pääteem — mis, nagu juba mainitud, terve sümfoonia juhtteemiks on; ta osutub maja häävaimuna. Siin lohutades, julgus-tades, juhib ta mõlemad Andante cantabile päeviisi kordamisele säravas ja võidurõõmsas kõlas, mis kalduv otse joovastusesse. Samal silmapilgul ilmub sümfoonia pääteem jälle: tõsiselt, vähe pahase ja imestuse varjundiga, hoiatajana. Poolkaeblikule helile ülemannes otsekuji kahetsust avaldades ärapäõramatu kareduse üle lõpeb n. n. armustseen kilrelt, kodunt lahkumismeeleolu mulje all.

Kolmas jagu ütleb oma päälkirja „Valse“ läbi juba mis ta on. See vilenda sümfoonia valss, võrreldes hariliku saksa valsiga, on rütmilt kaunis ebahütlane nagu pääteemi rütmid küllaldaselt näitavad (näide Xa). Sümfoonia luulelises kujus on sel tantsustseenil mõttekujutuse kiusatusetunni tähendus. Keskjagu motiivil (näide Xb) kirjeldab segadust, mis noorele hingele tee pääl läheneb; ta ähvardavat iseloomu väljendab timpani ärritavate löökidega. Järgneval kesk-jao l on trio tähendus harilikus menuetil või skerzo vormis. Tagasi pöördes võtab pääteem ka teise teemi motiive mõni aeg ühes. See jagu lõpeb jõurik-kalt, vabastades noore ränduri tee pääl ettetulevatest takistustest.

Finaal, Čaikovski V sümf. viimane jagu, algab sama sümfoonia pääteemi üle loodud Andantega, millega esimene jagu algas. Sellevastu on ta aga nüüd heledakõlalises ja säravas varjundis. Pühalkkust suurendavad iseäranis mõned lalaakordilised taktid, millest kellahellinad kuulduv. See sümfoonia sissejuha-tuse muutmine heledakõlaliseks näitab, et rännaku eesmärk on peaaegu saa-vutatud, et tulevikuks antud töötus täide minemas. Siiski on veel võitlust, mida hellilooja näitab Allegro vivaces, mille teemigrupp järgmisel motiivil algab (näide XI). Finaali teise teemina on viis, millel tuntavalt sarnadust sümf. teise jao pääteemiga (näide XII). Hellilooja arvab seega, et armastus on see, mis võitlejat ja rändajat juhib ja julgustab. Selle teemi ümber loodud kõrvalteemid lõpevad sellega, et sümf. I jao pääteem jälle võidurõõmsalt kuuldavale tuleb.

Peeter Čaikovski.

Kuulus vene hellmelster, kelle teeneid on vene koloriidl arendam. orkestrimuusikas. Sündis Vjatkas 1840, suri Peterburgis 1893. Muuseas on kirjutanud 7 sümfooniat, 6 orkestrisüiti, uvertüüre, 3 keelpillide kvartetti, klaveritrio A. Rubinsteini mälestuseks, 3 klaverikontserti, 10 ooperit (n. s. „Eugen Onegin“ ja „Padamand“). Tema V sümfoonia kantakse ette Ringhäälingus 22. märtsil s. a.

Järgneb n. n. repris, Finaali teemi jao kordamine uuel sissejuhatavalt, julgelt väljavaatava viisiga (näide XIII). Teemide läbitöötamine on suureulatusline ja mitu korda käsitletud. Siin tuleb hinnata seda selgust ja hästi arvestatud kunstilise loomingu ja vormlehituse mõju; luuletaja mõtted on suurepäralised ja selged. Nagu teame, on iga hellitöö otstarb häd lõppu ettevalmistada ja seda kuuleme ka siin. Čaikovski V sümfoonia lõpp pole muud kui sümfoonia algus Andante, kuld Maestosona äratähendatud. See on hõiskeuvertüür, mis lõpeb Prestoga, milles Finaali teemid veel kord elavates varjundites esile tulevad. Rännaku siht on seega saavutatud ja tuleviku töötus täiel määral kindlustatud.

RINGHÄÄLINGU SAATEKAVA ÜLEVAADE

Veebruarikuu Ringhäälingu kava algas eelmisel kuul pooleli jäänd riigieelarve vaieluste ülekannetega Riigikogust, mis kestsid veel mitu päeva.

Suurt üllatust valmistas halloomees Moor, kui teatas, et „mõne minuti pärast kanname üle Verdi neljapildilise ooperi „Rigoletto“ „Estoonia“ teatrisaalist, kus küllalisena laulab kuulus vene tenor Dimitri Smirnov.“ Peab ütleva, et sarnased erakorralised ülekanded jäävad võib olla paljudele teadmatuks, kuid seda suurema huviga jälgisid need raadiokuulajad, kes sellest viimasel minutil teada said. Ülekanne õnnestus väga hästi. D. Smirnov'i ettekanne oli suurepärase. Sarnased üllatused Ringhäälingu poolt on väga soovitatavad. Parem oleks muudugi, kui neid ka kavasse saaks panna, et kõikide kuulajate tähelepanu sellele pöörata, kuid arvatavasti on see tehnilisel põhjusel läbiviimata, eriti küllaskäigu etenduste puhul.

Grieg'i keelpillide kvartett g-moll, mida hrad H. Schütz, M. Kiirats, A. Sor-gato ja A. Vaarman ette kandsid, on huvitavaid helitöid keelpillide kvartetti-dest üldse.

Kindral E. Pöder'i juubeli-aktuse ülekandes äratas tähelepanu 8-aastase tütarlapse Anton'i viiulisoolo, mille kahjuks tugev klaverisaade peaaegu kattis.

VII rahvakontserdi ülekanne „Estoonia“ kontsertsaalist ei pääsenud hästi mõjule. Ruumi kõla oli liig suur — tundus nagu oleks kontserdil vähe rah-vast olnud.

II eesti raadio-näituse puhul kanti Ringhäälingu kava üle Börsisaalist. Kava oli mitmekesine. Kesk veebruari kanti üle Kalmann'i operett „Chikago hertsog-inna“ „Estoonia“ teatrist, kus sai kuulda väga palju tantsumuusikat, mis arva-tavasti rahuldab ka muusikaliselt vähenõudlikku raadio-kuulajaskonda.

Ringhäälingu orkestri poolt täideti palvepäeva kava Schubert'i h-moll süm-fooniaga ja veel mõne sümfoonilise palaga. Seletusi sümfoonia muusikalise sisu üle andis Enn Võrk ja ühes näidetega, mida vastavalt pillidel ette kanti, ker-gendades seega sümfoonia mõistmist. Sümfoonia ettekanne oli üldiselt rahuldav, ainult viiulid tundusid sel õhtul nõrgana. Oleks soovitamam, kui klaver mõnikord vaiksemalt mängiks, et teised pillid oma värviküllaste helidega enam esile tuleks (väga võimalik ka, et mikrofoni asetus on klaverile liig lähedal). Palvepäeva kavas oli veel Mozart'i kontsert kandlele ja flöödile, mida mängisid pr. Valk-Bogdanovskaja ja hra A. Sepp. Eelmiste esinemiste mõjul oodati kandlelt palju, kuid kahjuks jäi seekordne esinemine kahvatuks, võib olla ka selle tõttu, et kannel ei olnud klaveriga häälestatud. Ka orkestri puupillid ei sulanud mõnel ette-kandel kokku. Kas oleneb see mängijaist või pillidest — on raske öelda.

Kaitselidu kontsert-aktuse ülekanne „Gloria-Palace'ist“ Eesti Vabariigi aasta-päeva puhul, oli kõnede poolest huvitav. Seda ei saa aga öelda muusikalistest ette-kannetest, eriti kaitseliduu orkestri omist. Kuid tusedamaks ja mitmekesisemaks kavaks kujunes samal õhtul pidulik kontsert „Estoonia“ kontsertsaalist, kus esinesid „Estoonia“ ja Ringhäälingu ühendatud orkester, E. M. O. segakoor ja pr. H. Einer. Isegi koorilaul oli seekord raadios kuulda palju puhtamalt ja selgemalt kui harilikudel a capella kontsertidel. V. Nerep'i kantaat „Laul orjadele“ oli väga huvitav. Samuti ka J. Aavik'u sümfoonilised tööd, eriti „Oh seda elu ja õnne“.

Mõni päev hiljem oli Tallinna Töölisteraatri raadiokontsert, mis osutus muusikaliselt suureks vastandiks E. V. aastapäeva kontserdile. Töölisteraatri

Veebruari raadiosoliste

□

L. Juht,
kontrabassi-virtuoos

□

I. Loo — sopran

□

A. Arder — bariton

□

Keskel:

Ringhäälingu hallowees
F. Moor mikrofoni ees

sümfooniaorkestri ettekanded kõlasid niivõrd ebapuhtalt ja ebaühtlaselt, et tärkab küsinus, kas Ringhääling on sunnitud etteteatatud kava järgi kõiki palasid laskma ette kanda, või võib tarbekorral kava muuta, seda lühendades või ümbervahetades kas või grammofoniplaatidega.

Kenaks vahelduseks kujunes n. n. valsside õhtu, kus ette kanti rida valsse niihästi orkestri kui ka solistide poolt.

Solistide esines veebruarikuu jooksul kaunis palju. Enamus neist samad, mis eelmisel kuulgi, millepärast pikemalt nende juures ei peataks. Tahaks vaid nimetada paljude lauljate-solistide üldist laulmise viisi, mis võib olla ei olene neist, kuid kuulajaid see väga segab. See on tremolo, hääle väristamine. Paljudel on see nii suur, et hääle osutub peaaegu pooletooniliseks hääle vonkumiseks. Millega on see seletatav, kas häälekultuuriga või närvilikkusega. Eriti oli tähelepanuväärne nende lauljate juures, kes kandvaid palasid ette kandsid.

Instrumentaalsolistidest tuleks mainida kõige päält prof. R. Bööcke't, kes kandis ette prantsuse palasid. Ta mängis suure andumusega. Suure ja laulva tooni omab trompetist J. Vaks, kes mõneaastase äraoleku järgi jälle päälinna saabund.

Čaikovski klaveri trio op. 50, kus mängisid H. Schütz, prof. R. Bööcke ja Vl. Padva, mängiti suure tõsidusega ja läbielamusega. On kiiduväärne, et Ringhääling suurt rõhku paneb kammermuusika hääle koosseisu pääle, ilma milleta raske on hääle kokkumängu luua. Samuti oli hääle Grečaninov'i trio, kus klaveril oli seekord Fr. Nicolay.

Üldmulje veebruarikuu raadio teel edasiantavast kavast oli hääle, eriti olid huvitavad ülekanded „Estonia“ teatri ja kontsertsaalist.

„FORELLI“ SÜND

Anselm Hüttenbrenner, Grazi (Austria) muusikamees jutustab Grillparzeri-aastaraamatus 1906. a. väljaandes järgmise loo:

Ühel õhtul kutsusin Schubert'i enda juure võõraks, kuna mul oli tagavaraks hääle tumepunast veini. Olles kahekesi tühjendand mõnegi pudeli hüva märjukest, istus Schubert minu kirjutuslaua juure ning komponeeris imeilus laulu „Die Forelle“, millise originaal praegugi veel on minu käes. Vaevalt laul valmis haaras ta kuivatuspulbri asemel tindiklaasi, ta oli siis päris unine, ning kallas selle täie noodilehele, mistõttu mitmed taktid osutusid rikutuks. Noodilehe servale kirjutas Schubert märkuse:

„Kallim sõber! Mind rõõmustab erakordselt see, et mu laulud Sulle meeldivad. Tõenduseks mu sisimast sõbrusest sinu vastu saadan siinjuures ühe uue, mille ma nüüdsama Anselm Hüttenbrenner'i juures kell 12 õösel kirjutasin. Soovin et klaasi punshi juures võiksin temaga sõlmida veel südamlükuma sõbruse. Parajasti, kui ma suure rutuga värsket kirjutist kuivatama hakkasin, võtsin ma vintis päaga tindiklaasi ning tegin uue laulu tublisti kirjuks. Milline õnnetus!“ See oli 21. veebruaril 1818. a. kell 12 õösel.

METSHALDJAS

Katke Ernst Wolzogen'i muusikute-romaanist „Der Kraft-Mayr“.

Liszt püüdis sügavamat õpetust anda ainult mõningaile valituile, kelles ta tundis väljapaistvat kunstniku loomust, kusjuures ta lasi neid oma juure tulla üksikult või vahel kahe-kolmekesi ning enamasti varaseil hommikutundidel ja tükke, miliseid parajasti õpiti, nendega läbi võttis. Teisi, kes kõigist maist kokku sõitsid, eesmärgiga endid arendada klaverimängus, või üldisest vaimustusest muusika vastu, või vanameistri isiklikust austamisest ta ümber kogusid, neid võttis Liszt vastu hulgakesi korraga. Kella nelja-kuue vahel pääle lõunat külastasid Liszt'i igapäev kunstnikud, suursugused diletandid ning palju teisigi ükskõik millisel ettekäandel. Vastuvõtul ei puudund kohvi, tee ja konjak, sigarid ning sigaretid, kuid kõigepäält alati valitses harukordselt elav kõnelus mitmes keeles. Kuigi vanameister vahel mõne külalise liigse pääletungiva loomuse tõttu või mõnel muul põhjusel polnud küllaldaselt tujus, siiski ta oli kõigi vastu, ka tähtsusetamagi inimese vastu, äärmiselt viisakas ning armastusväärne. Ta keelteoskus ja maailma tundmine, ta mitmekülgne haridus, ta elav osavõtt igast tõsisest püüust vaimlisel alal, asetasid ta olukorda, kus iga üksik külaliste hulgast midagi temalt uut omandas. Kui Liszt kord alustas vestluse mingist üldtuntud asjast, või tuletas meele juhtumusi oma elust, iseloomustas mõnd kuulsusega nime, käsitas tähtsat kunstiteost, siis vaikis külaliste omavaheline jutt, ning kõik tähelepanuga jälgisid hallpääd meistrit. Osava pöördega naljatusse vestluse lõpul oskas ta endise elevuse uuesti tagasi manada.

Florian tundis end selles seltskonnas äärmiselt võõrana. Need kõikjal reisind inimesed, kes ikka olid parajasti sääl olnud, kus midagi lahti oli, kes teadsid igasugu huvitavaist asjust ning sündmusist, millistest temal varem polnud aimugi, kes olid näinud niipalju kuulsaid isikuid näost-näku ning nendega kõnelend ja kõigist oskasid vahetpidamatult lobiseda; need daamid eriti, kes igauks oli omastkohast võluv, kas ilus, elegantne, huumoririkas, sõbralik, häätujuline, või ainult oma tegumoes väljamaalikult isegugune — kõik need näisid talle kui kirjud linnud kaugeist maist, ning ta ise näis endale nende keskel kollanokalise, värvitu varblasena. Mingi ime, et hallijuukseline meister, keda imetles kogu

Euroopa ta üheteistkümnendast eluaastast päale, lõbu tundis sellest röömsast hulgast ja austusest, kust ikka uued huvitavad kujud esile kerkisid. Mida võis sellele meistrile pakkuda Florian, vaese kooliõpetaja poeg, kes isegi teadis, et ta on maha jäänd maailma tundmises, esinemises ning muiski suhteis seltskondliku läbikäimise alal ka nooremaistki ning pääliskaudsemaist neiudest, mis võis uhkele isevalitsejale heliriigis korda minna, kas Florian Mayr Bayreuthist, see pikk, kõhetu, andetu noorur veidi paremini õpib klaverit mängima või mitte?

Ta julgus, mis meistri varema kiituse tõttu oli tublisti üle kalaste tõusnud, vajus jälle tagasi sügavusse. Temale näis endastmõistetavana, et need härrad ning daamid muusikutena omasid arvatult suuremaid võimisi kui tema, ning seetõttu pinguli meeolus ootas nende ettekandeid.

Endas oli ta harjutusi Liszt'i juures teisiti kujutlend. Rohkem kui tund oli möödud jutuajamises, kuid klaver seisis veel puudutamata. Siis viimaks!

Liszt lõpetas parajasti kõneluse kohtumisest Hector Berlioz'iga. Hetkeks valitses vaikus, kui keegi tugevakasvuga daam, kes seni jutuajamisest osa ei võtnud, vaid ainult hoolitses oma hinnalise riietuse ning säravate iluesemete eest, meistri juure astus ning ta tugitooli üle kummardudes talle sosistas:

„Andestage, härra hoovikapellmeister, meelsasti tahaksin enne ärasõitu...“

Liszt naeratas kõnekäänust „Härra hoovikapellmeister“. Ta ei lasknud daami jätkata, vaid tõusis järsku püsti, haaras ta väikse käe ning patsutas seda sõbralikult.

„Oo, minu ilus armuline proua, tahate meist juba lahkuda?“ küsis ta ning lasi oma silmil libiseda üle daami sätendavate ilustuste.

Florian oli kõnelejate läheduses ning kuulis seepärast iga sõna.

„Jaa, peatusin siin ainult läbisõidul,“ jätkas uhke iludus, „ent ma ei tahtnud Veimarist lahkuda kaasavõtmata mälestusi kuulsast helikuningast ning siinseist ilurohkeist tundidest.“

Florian märkas, kuid Liszt'i nägu nende sõnade juures tõmbles ning tahtmatult tegi ta samuti. Daam ulatas meistrile lahtises ümbrikus ta näopildi ning palus sellele allkirja.

„Äh!“ kuuldus Liszt'ilt ning suunurkade mängledes keerutas ta pilti oma käte vahel ringi. Autograafide korjajad olid talle vastumeelt. Siis pööras ta uuesti daami poole ning küsis külma auväärsusega, kellega tal õieti au olevat.

„Proua ülemleitnant...“ Florianile oli nimi võõras. Veidi haa-vununa lisas daam juure, ta olevat kahe päeva jooksul juba kolm korda siin olnud ilma et teda oleks ette lastud.

„Võtan vastu ainult neljast kuueni,“ vastas Liszt lühidalt, ning pööras proua ülemleitnandile selja, et kirjutuslaua juures pildile kirjutada.

Ainsama sammuga oli daam uuesti Liszt'i kõrval:

„Andestage, härra abbé, ega te ometi ei arva, et annate allkirja vääritle. Tohin ma teile midagi ette mängida? Suure huviga kuulaksin teie autoriteetliku otsuse...“

„Oo, palun väga!“ Liszt naeratas. „Armuline proua on siis kunstnik?“ Meelitava käelligutusega juhtis ta proua klaveri juure.

Näos jälgegi kimbatuses, võttis ta istet, kiskus kätele maha pooltosinat ilustusi, otsis väikeste jalakestega, milliseid katsid läikivad lakk-kingad, pedaalide järgi, kusjuures ta oma siidikleidi kahinal veidi üles tõstis, muljus proovides käsi randmeist ning lasi sõrmil joosta heliredelilt teisele. Kõik need ettevalmistused võtsid aega, mille jooksul kuulajate tähelepanu tõmbus ikka rohkem pingule. Liszt asetus tugitooli ning püüdis end kõigiti tõsisena näidata.

„On teile vastuvõetav Schubert'i „Metshaldjas?“ pööras proua ülemleitnant meistri poole. „Loomulikult teie ümbertöötatud.“

„Väga armas!“ vastas Liszt naeratades.

Daam oli unustanud sõrmuseid äravõtta. Nüüd parandas ta vea ning asetas need teiste ilustuste kõrvale noodipuldile — seitse arvult. Siis viimaks pani ta käed klahvidele.

Kohe kostis üldine tagasisurutud kihistamine ja sosin; kuuldus isegi mõni „Ah!“ ja „Oh!“ üllatusest ja ootamatusest. Kõigi silmad suundusid vanameistrile. See ägeda käelligutusega tõrjus oma hallid juuksed otsaesiselt tagasi, avas korraka suu ning sulges jällegi midagi lausumata; ta ei tõusnud püsti, et seda ka -kunstnikku oma kohale tagasi talutada, seda daami, kes „Metshaldjat“ mängis sellases tempos, nagu ei viiks meeletu isa oma last arsti juure tuulekiirel traavilil, vaid suurimal määral ükskõiksena logistab ikkes härgadest veetaval puuvankril. Hingetult ning karedalt käperdas proua lauluviiit.

Ning meister kuulas seda kannatlikult, kuigi mitte täiesti rahu-likult, algusest lõpuni! Nõutult uurisid kõigi juuresolejate silmad ta näojooni. Keegi ei mõistnud, milks meister suutis hoiduda saja-tussõnast.

Florian Mayr seisis Liszt'i tugitooli kõrval ning värises ärritusest, ta ei suutnud hoiduda vihases sisinast läbi kokkusurutud hammaste. Liszt kuulis seda ning tõstis hoiatades näpu.

Lõpuks oli laps surnud. Daam pühkis taskurätiga nägu ning jäi ootama kiiduavaldusi. Summavaikus. Meister istus tugitoolis nagu muurnia. Proua ülemleitnandi nägu värvus tumepunaseks. Ta pööras end keerdismel ringi, vahtis aineti meistri tardund näkku, kargas siis püsti, ning meistri juure sammudes kõneles värisesdes tigidusest ning pettumusest:

„Vabandage, härra abbé, mulle näib — näib, et minu mäng ei valmista teile vähematki lõbu?“

Nüüd vast meister liigutas end. Kehitas õlgu ning lasi kuuldavale ainult sügava „Oh!“ Astus siis pikkamööda iluasjade näituse poole ning suursuguselt naeratades lausus:

„Oo, mu proua, Teil on nähtavasti väga isesugune arusaamine sellest tööst!“

Ta lasi oma silmil rännata ühelt õpilaselt teisele ning peatus lõpuks Florianil.

„Oo, meie oleme ärritatud, mu poeg! Ent temperament on hää! Kas vast mängiksite „Metshaldjat“?“

„Muidugi, ning arvan mitte halvasti.“

Liszt pööras näo ärritatud daami poole ja ütles rahulikult:

„Härra Mayr mängib Teile „Metshaldjat“, proua!“

Seekord Florianil polnud jälgegi hirmust. „Metshaldjas“ oli ta lemmiktükke. Ta raputas juuksed tagasi, kergitas veidi käsi-
varrukaid nagu poksivõistlusele valmistudes. Siis läks lahti energilises tempos. Ettekande ind, tugevad crescendod, efektsed värvivaheldused haldja meelitusi väljendades, kõik see läks eeskujulikult. Mäng kiskus kuulajaid kaasa.

Ettekanne lõppend kargas ta toolilt püsti ning pööras särava näo meistri poole.

Liszt patsutas teda häämeelest.

„Nii mängitakse seda tükki meie pool!“ Ning Florianile: „Tubli, mu poeg, tubli!“

Proua ülemleitnandile ei jäänud teist teed kui kiiresti lahkuda: moraalselt pidi ta end väljavisatuna tundma. Silmapilk oli ta kadund ning Liszt pöörates seltskonna poole lausus tulvihaselt:

„Äh, selleks oleme me hää küllalt!“

Otsused, mis nüüd daamile sadasid, olid karedad. Hää ja lõbus meeoleolu oli uuesti tagasi. Laual oli veel ta ülesvõte, millise proua allakirjutamiseks oli annud. Liszt võttis selle ja ütles:

„Ohoo, see on võõras vara, säadusevastaselt ei taha ma rikastuda. Tahan sinna midagi kirjutada, et prouale jääks minust häidki mälestusi. Ilusat prouat ei tohi kauaks põrnitseda.“

Ning kirjutas ülesvõtte tagaküljele: „Presto! Presto! Addio! Franz Liszt.“

KODUMAA

Meeskooride seksioon Lauljate Liidu juure.

3. märtsil peeti Tallinnas Lauljate Liidu meeskooride seksiooni asutamise koosolekut. Tallinna Meestelaulu Seltsi algatusel oli kokku tulnud meeskooride esindajaid Tallinnast, Tartust, Võrust ja Haapsalust. Koosolekul tunnistati meeskooride seksiooni loomine ühemeelselt tarvilikuks. Moodustati seksiooni juhatus: esimees J. Reinthal ja liigeteks H. Malm (Tallinnast), R. Silts (Haapsalust), A. Laan (Tartust) ja A. Freibach (Võrust) ning kinnitati üldmütsi kuju. Pääle selle vaatas koosolek läbi ning kinnitas meeslaulu ühingu normaalkirjuri, milline lähemal ajal antakse trükki, nii et see kõigile soovijaile kättesaadav oleks.

Pasunakooride instruktor ametisse.

Olemasolevate pasunakooride instrueerimiseks ning uute tekkimisele kaasaaitamiseks võttis Lauljate Liit ametisse pasunakooride instruktorina hra H. Freimann'i. Hra Freimann lõpetas möödunud aastal Tallinna konservatooriumi flöödiklassi. Enne sõjaväeteenistusse minekut oli pikemat aega Tallinna Puhkpilli-Muusika Seltsi „Edu“ orkestrijuhiks.

Pasunakooride instruktor peatub orkestri juures 1—2 nädalit, andes mängijaile juhatusi üksikute pillide käsitamises ja pasunakoori palade mängimises ning ettekandmises. Kuni Pärnumaa laulupeoni ta instrueerib Pärnumaa puhkpilli orkestreid. Kes Pärnumaa pasunakooridest soovib instruktori välja kutsuda, pööraku soovivaldusega otsekohe Pärnumaa laulupeo toimkonna poole (Pärnu, S. Sepa t. 10). Hiljem sõidab instruktor teistesse maakondadesse, kus orkestrid seda soovivad. Soovivaldusega tuleb siis pöörata Lauljate Liidu poole (Tallinn, Rataskaevu 22).

Instruktori tegevusest kui ka puhkpilli orkestrite elust ilmuvad teated „Muusikalehes“, mis pärast kontakti pidamiseks soovitame puhkpilli orkestreile seda jälgida.

Ü. E. N. Ü. 10 aastapäeva pidustused.

Käesoleval aastal saab täis 10 aastat Ü. E. N. Ü. asutamisest. Sel puhul korraldab Ü. E. N. Ü. keskjuhatus Tallinnas, 29. ja 30. juunil III omakultuuri päeva, kus Ü. E. N. Ü. osakondade ühendatud segakoorid esinevad vabaõhu kontserdiga. Kontserdi eeskava on kokku säätud ja laulud trükitud.

„Estoonia“ ooperikoor õpireisile Riiga.

Ooperikoor sõidab aprillikuu keskel Riiga õpireisile. Teatri valitsus silmas pidades kooriliikmete silmaringi laiendamise vajadust ja enesearendamise tähtsust, võimaldab kooril jääda sinna nädalapäeviks, millise aja jooksul saab näha rida ooperietendusi. Ei lähe koor lätlastelt mitte ainult õppima, vaid ka omalt poolt külakosti pakkuma. Nimelt esineb koor ühe à capella kontserdiga Verner Nerep'i juhatusel eesti heliloojate töödega, mis aitab kaasa meie koorilaulu propageerimiseks välismaal. On kavatsusel kontsert ka Kaunases. Pääle selle esinetakse veel Tartus kontserdiga.

Uuemat pasunakooride elust.

Audrus tegutseb hää kuulsusega puhkpilli orkester. Möödunud aastal jäi orkestri tegevus mitme mängija lahkumise tõttu veidi soiku. Orkestri juhi J. Põltsa m'i energilise tegevuse tulemusteks on, et koor uute mängijatega täienend nüüd elavalt on tegutsema hakand.

Tõrva kaitseliidu kompanii muretses endale aastaid tagasi komplekti puhkpille, kuid mõni aeg hiljem kadus mängijais huvi orkestri vastu ning tegevus jäi uniseks. Mõni aeg tagasi viidi orkestri tegevus uuele alusele. Tubli muusikamehe K. Tuvi ke'se juhtimisel on loota, et orkester areneb parimaks oma fimbruskonnas.

Suure-Jaani tuletõrje ühingu pasunakoor on praegu suuremaid ja parimaid Viljandimaal. Pillid orkestrile on ostetud juba paarkümmend aastat tagasi, mis nüüd juba vananend. Käesoleval aastal kavatakse tuletõrje selts orkestrile muretseda neliteist uut pilli, mis selle edule kahtlemata tublisti kaasa aitab.

Valjala organisatsioonidel on kavatsioonid puhkpilli orkestri asutamiseks. Raha on juba kenake summa. Uute summade saamiseks korraldas Tõnija Haridusselts Uue-Lõve algkoolis peoõhtu, mille puhas ülejääk kasutatakse pasunakoorile pillide ostmiseks.

Tobias'ele Haapsallu mälestusmärk.

Haapsalu Kaunistamise Selts on ette võtnud rahalise korjanduse R. Tobias'e mälestuse jäädvustamiseks. Saadud rahaga kavatakse Haapsallu püstitada mälestisehitus. R. Tobias elas teatavasti pikemat aega Haapsalus. Hiljuti mälestati sääl vaikselt ta 10-dat surmapäeva.

Eesti muusika ajalugu A. Kasemets'alt.

Anton Kasemets on pikemat aega kogund eesti muusikaajaloolisi materjale. Töö tulemusena valmis A. Kasemets'alt hiljuti eesti muusika ajaloo käsikiri, mis raamatuna lähemal ajal trükist ilmub.

UUEMAT MUUSIKAKIRJANDUST

Rahvakoorig VII. Sisuks „Kõrs kahiseb...“ — Joh. Saarniit. Tähendatud laul IX üldlaulupeoks korraldatud uute laulude võistlusel tunnistati hindamiskomisjoni poolt kiituse vääriliseks.

Rahvakoorig VIII. Sisuks „Palvetund looduses“ — Mihkel Lüdig.

Rahvakoorige hinna kohta tähendused „Muusikalehes“ nr. 1 ja 2-es sellest aastast.

Ü. E. N. Ü. X aasta juubeli laulud segakoorile. Ü. E. N. Ü. Keskjuhatus väljanne. Sisuks laule A. Kasemets'alt, E. Võrgult, R. Tobias'elt, M. Saar'elt, T. Vettik'ult, K. Tärnu'lt ja J. Aavik'ult.

LAULUPEOD & PÄEVAD

Pärnumaa laulupidu.

Pärnumaa laulupidu peetakse peotoimkonna otsusel 23. ja 24. juunil s. a. Eelpäeval 22. juunil on ainult teatrietendused kinnistes ruumides. Lauupeole on registreeritud kokku ligi 5.000 tegelast. Tegelaste registreerimine lõppes 1. veebruaril. Lauupeo laulukooride üldjuhiks on kutsutud Juhan Simm ja pasunakooride üldjuhiks J. Kask. Erikontsertidega esinevad laulupeo ajal paremaid koore Tallinnast ning Tartust, kelledega läbirääkimised praegu käsil. Teatrietendusi annavad „Endla“ ja Pärnu Töölisteater.

Võru laulupäev.

Eeloleval suvel korraldab Võru „Kandle“ selts laulupäeva, nagu endistelgi aastail ja palub sellest osa võtma kõiki Võrumaa segakoore.

Laulupäeva kavas on ette nähtud järgmised laulud: Segakoorige: 1) Looja kiitus — M. Hermann; 2) Põhjavaim — M. Saar; 3) Nooruse unenägu — M. Hermann; 4) Väikesele isamaale — K. A. Hermann; 5) Laul põlule — M. Hermann; 6) Laul rõõmule — A. Läte; 7) Priiuse hommikul — K. Tärnu; 8) Kus on — Rahvaviis; 9) Sää! kord kasvab kaunis kodu — M. Lüdigi; 10) Laevnik — M. Lüdigi ja 11) Koit — M. Lüdigi. Meeskoorige: 1) Ootus — K. A. Hermann; 2) Suve õhtul — J. Kappel; 3) Meeste laul — M. Hermann.

Pääle üldlaulude on võistluslaulud, millest ka iga koor peaks osa võtma, et võrrelda oma tublidust teiste kooridega. Paremad koorid saavad auhinnad.

Kavatsetud laulupäev peetakse juuni- või juulikuul, päev määratakse kindlaks edaspidi.

Türi II muusikapäev.

Türi Muusika Selts korraldab eeloleval suvel — Jaanipäeval 24. juunil — muusikapäeva, millest osa võtma on kutsutud kõik ümbruskonna segakoorige ja puhkpilli orkestrid.

Muusikapäeva eeskavva on paigutatud kergemaid, kõlaliselt läbilõõvaid laule ning muusikapalasisid. Üldkoore juhatab muusikapäeval Joosep Saar — Viljandist.

Puhhas sissetulek muusikapäevast läheb Türi rahvamaja chituskapitali suurendamiseks.

Muusikapäeva noodid on juba trükist ilmund, neid võib saada Türi Muusika Seltsilt.

Jaanilaulupäeva-õhtu laulupeo-platsil.

Esialgelt kavatses Laujate Liidu juhatus korraldada Tallinnas Jaanilaulupäeval 23. juunil Tallinna muusikapäeva jaanitulede ning ilutulestikuga kontsertide järgi. Kuna Jaanipäev on ikka traditsiooniline rahvapõlvade päev, siis ar-

vasid Tallinna laulukooride juhid koosolekul 10. veebruaril s. a., et tuleks korraldada muusikalise eeskavaga Jaanipäeva pidustused, muusikapäev kui nüsgune oleks sel puhul liiaks tõsine. Selle juures aga toonitasid koorijuhid üksmeelselt, et pidustuste korraldamisega ei tohi laskuda harilikku tingel-tangeli tasapinnale. Jaanilaupäeva-õhtune pidustus algaks esialgse kava järgi sissejuhatusega puhkpillide orkestreilt. Sellele järgneks Tallinna ühendatud laulukooride kontsert-ettekanded, kavas 7—8 varemtuntud hoogsat massilaulu ning 4—5 uut segakoori laulu.

Kontsertosale järgneks jaanitule põletamine, ilutulestik jne. Pääle üldkooride ettekannete kavatsetakse organiseerida ka rahva üldlaulmist.

Pidustusest võtaks osa Tallinna, Nõmme ja Tallinna lähema ümbruse sega-, mees- ning pasunakoovid.

Kanepi laulupäev.

Käesoleva aasta suvel saab täis 60-nd aastat sellest ajast, kui peeti esimene eesti laulupidu. On vähe järele jäänud neid laulukoore, kes osa võtsid esimesest laulupeost. Kanepi Laulu ja Mängu Seltsi koor kuulub nende vähestest hulka. Sellel aastal saab täis kuuskümmend aastat Kanepi Laulu ja Mängu Seltsi asutamist.

Mõlema sündmuse mälestamiseks kavatseb Kanepi Laulu ja Mängu Selts eeloleval suvel korraldada laulupäeva, millest osa võtma kavatsetakse kutsuda kõiki ümbruskonna koore.

XI saksa laulupidu 1932. a.

Lauljate päeval pääle Viini laulupidu otsustati järgmine saksa laulupidu pidada 1932. a. Frankfurtil Maimi ääres. Kuigi varem oli ettenähtud viieaastane vaheaeg, siis seekord, arvesse võttes, et 1933. a. on ülesaksamaaline võimluspidu, otsustati leppida neljaastase vaheaajaga. Pääle Frankfurtil soovisid laulupidu endi juures näha Berliini ja Leipzigi linnad, kuid pikema nõupidamise järele otsustati küsimus Frankfurtil kasuks.

Saksa-Ameerika laulupidu 1929. a.

Käesoleval aastal korraldavad Ameerika sakslased New-Yorgis suurejoonelise laulupeo, mis peab kujutama Ameerika sakslaskonna massidemonstratsiooni nii rahvuslikul kui ka muusikakultuurilisel alal. Praegu on eeltööd laulupeoks täies hoos. Massikoor, millele koosneb 10—12.000 lauljast annab kolm kontserti New-Yorgi suurendatud sümfoniaorkestri saatel.

VII Brahms'i — pidustus eeloleval suvel.

Saksa Brahms'i Selts korraldab eeloleval suvel 29. maist kuni 2. juunini Jenas Dr. Vilhelm Furtwängler'i juhatusel ja Berliini filharmoonia orkestri kaastegevusel VII Brahms'i-pidustuse.

Rahvusvaheline üliõpilaste laulupidu kavatsusel.

Hiljuti Rootsis viibind ameeriklane Bartholomee on algatand mõtte asutada rahvusvaheline üliõpilaslauljate koondis, mille päämiseks ülesandeks oleks rahvusvaheliste üliõpilaste laulupidude korraldamine.

Esimese maailmlise laulupeo loodab algataja organiseerida 1932. aastaks.

MUUSIKAELU ÜLEVAADE

TALLINNA

Tähtsamaks sündmuseks kujunes möödunud kuul „Estonia“ sümfoonia orkestri pidulik kontsert Vabariigi aastapäeval.

Eeskava koosnes ainult eesti helitöödest, suurem osa neist autorite juhatusel. A. Kap'i avamäng „Don Carlos“ on küllalt tuttav, et selle üle veel midagi kirjutada oleks, niisama ka Heino Eller'i „Scherzo“. Uudisena oli A. Vedro „Hällilaul“ mis meeleolurikkalt loodud. Vedro otsib ja leiab huvitavaid harmoonilisi kombinatsioone, niisama ka värvirikkaid orkestri effekte, mille tõttu tema looming omapärast ilmet kannab.

Aavik'u orkestritöödest kuulsime „2 rahvaviisi“ ja „Andante“ keelpillide orkestrile. Kõik kolm teost sisaldavad ilusat, viisirikast muusikat, on hästi instrumenteeritud ja väljatöötatud. E. M. O. segakoor laulis J. Aavik'u 2 laulu, V. Nerep'i kantaadi „Laul orjadele“ ja oli tegev A. Lemba uue ooperi „Kalmuneid“ stseenis. Aavik'u laule kuulsime tema 45-a. sünnipäeva puhul korraldatud kontserdil, kuna V. Nerep'i kantaat, kui ei eksi, esimest korda ette kanti. Nerep'i muusikas on huvitavaid momente, mis tunnistavad loomise võimet, kuid ettekantud kantaadis puudub sisemine side. Terve töö kannab katkendite iseloomu, temal puudub terviklus. Muidu oskab Nerep hääle ja orkestri materjali ilusasti kasutada, töö kõlab hästi ja on meeldiv.

A. Lemba uue töö üle on raske midagi ütelda, eraldatud stseen ooperist ei pääse kontserdilaval iialgi täiele mõjule, seda enam veel, kui terve ooper veel tundmata, nii sisu kui ka muusika poolest; peab ära ootama ooperi ettekannet tervena. Kontsert lõppes R. Kull'i hoogsa „Kriüsa lahinguga“. Solistina esines V. Nerep'i kantaadis kui ka A. Lemba ooperi stseenis K. Viitol, kes oma ülesanded tuntud osavusega täitis.

VIII rahvakontsert möödus Ark. Krull'i juhatusel. Kavas oli A. Skrjabin'i sümfoonia nr. 2, Satsi „Sõrajalgsete tants“ ja R. Strauss'i sümfooniline luuletus „Surm ja seletus“.

Skrjabin'i II sümfoonia ei avalda veel heliloojale omast gigantsust, mis tema hiljem loodud töödest paistab, kuid tema väljendab juba suurvaimu. Skrjabin'i muusikas vahelduvad imekiiresti meeleolud, hüpates lüürilistest momentidest dramaatilistesse, kus satub sageli suure ekstaasi; tema hingelised üleelamised on järsud ja tujukad. Helitöö ettekanne nõuab juhatajalt sügavat süvenemist helilooja hingeellu. A. Krull juhatas sümfooniat suure hooga, kuid puudus spontaansus tundmiste avaldamises, mida nõuab Skrjabin'i muusika.

Rich. Strauss'i „Surm ja seletus“ on parimaid tema loomingust ja puhas „programmi muusika“. Satsi „Sõrajalgsete tants“ on sisuliselt kahvatu, kuid raffineeritud instrumentatsiooni tõttu võib ta nalja avaldada. Solistina esines noor viiulikunstnik R. Palm, kes näitas ilusat tehnikat Mendelssohn'i viiulikontserdi ettekandes. Palm'i toon ei ole suur ja temal puudub soojus, mille tõttu ka II jagu kontserdist mõjule ei pääsenud, samuti oleks tempod veidi rahulisemad võinud olla I ja II jaos, kuna viimane jagu kõige paremini õnnestus. Orkestri kaasmäng oli kohati liig vali ja mattis solisti kinni.

„Näklneid“ „Estonia“ laval. Sündmuseks käesoleval hooajal oli Dargomõžki ooperi „Russalka“ lavastus „Estonias“. Ooperi sisu ja muusika kohta

Stseen "Russalkast" Estonias

1) Stseen III aktist I pildist: Vürstinna ja Olga; 2) Vürst (A. Visman) ja vürstinna (V. Kask) II aktis; 3) III vaatus II pilt: Hullumeelne mõlder nõuab vürstilt oma tütart.

leiavad lugejad kirjelduse eelmises „Muusikalehe“ numbris, piirdun oma aru-
annet ainult ettekande kirjeldamisega. Nimiosas esines prl. Nina Romanova, kes
raske osa üllatavalt hästi läbi viis. Tema häälematerjal on suur ja ilus, kuna
ettekannet läbimõeldud ja põhjalikult väljatöötatud on. Kui näitlejanna väljen-
das ta tõsist dramaatilist annet ja lõi ilusa tundelise Nataša kuju. Mõldri osas
laulis B. Hansen; esimeses vaatuses leidis ta kohalise huumori mõldri iseloomus-
tuseks, kuna hullumeelsed stseenid sügavat mõju avaldasid. Ka vähemad osad
olid osavates kättes, nii Marta Runge, Nataša kasuõena ja K. Viitol, isamehena.
Viimane äratas erilist tähelepanu oma mänguga, nii et tema väike osa õige sil-
mapaistvaks muutus.

Suur osa on operis kooril, tema täitis oma ülesande väga hästi, laudes
korrektselt ja kindlalt. Ka tantsud esimeses vaatuses, pulmapeol ja veetaluses
näkingeid riigis kanti suure elavusega ette. Ooperit juhatas Juhan Aavik
stiilselt esile tuues kõik partituuri iseloomustavad küljed. Temale vahest kõige
suurem „aitäh“ tehtud töö eest. Üldine lavastus on hästi õnnestunud, massides
on elu, lava elab ja mängib kaasa, see on vene tuttava ooperi näitejuhi Arben-
nini teene, kes meil külalisena „Näkingeiu“ lavastas. Kostüümid olid rikkad ja
stiililised, ainult moodsad prantsuse-apsatid haavasid silma. „Russalka“ ilmu-
mist meie näitelaval peab kiitma, sest Dargomõžki muusika on vaatamata oma
vanaduse pääle, ikka veel õige värske ja kaasakiskuv. See muusika näitab
meile ka tee, mille kaudu rahvusliku kunstmuusika loomisel tuleb käia. Meil
omal puuduvad veel näited sellel alal. Ka meie rahvaviiside ja -muusika põhjal
on võimalik suuremat ja väärtuslikku luua, mis kannaks meie rahva omapärasust
kaugemale kodumaalt ja tutvustaks ka võõraid meie rahvusliku luule ja rahva
väimliste varadega.

Mihkel Lüdig.

Laulja Margarete Pomerants

andis 6-dal märtsil s. a. oma esimese iseseisva kontserdi — laulja N. Vereten-
nikov'i osavõttel.

M. Pomerants lõpetas Tallinna konservatooriumi G. Nasimova lauluklassi
1926. a. kevadel helikunstniku diplomiga. 1927. a. täiendas ta omi teadmisi Ita-
alias — Milanos prof. Salvatore Salvati („Scala“ ooperi tenor) ja Graziani
(„Scala“ ooperi repetiitor) juhatusel.

Senini on M. Pomerants mitmekordselt esinenud raadioringhäälingus ning
kaastegevana paljul kontsertel.

M. Pomerants omab meeldiva lüürilise koloratuur-soprani. Kontserdil ette-
kantud paladest võiks nimetada aariaid Händeli „Scipione'st“, Rimsky-Korsakovi
„Tsaari pruudist“ ja Massenet „Manon'ist“, mille ettekannetes väljendus põhja-
likult koolitatud hääli ning tõsiselt läbimõeldud muusikaline tõlgitsus. Väga häa
mulje jätsid ka J. Aaviku lastelaulud, mis ettekandis muusikaalselt ning südama-
liku lihtsusega.

Kontserdi teise kaastegelase N. Veretennikov'i mahlakas bariton pääsis ette-
kannetes mõjuvalt esile, täiendades veelgi kontserdi meeldivat muljet. A. H.

RAKVERE

Muusikaelust Rakveres.

Pilku heites Rakvere muusikaellu peab mainima, et see oludekohaselt enam-
vähem harilikku rada läheb. Muidugi jääb Rakvere maha Pärnust, Viljandist
ja teistest väiksematest linnadest, mis tingitud sellest, et rakverlasil puudub
teater ning ühes sellega sümfonia orkester, ooperi (ooperi) trupp jne.

Muusikaline tegevus seisab eeskätt just laulukoorides, milledest vanem ja
kõrgemal tasapinnal seisev — Rahvamaja — Haridusseltsi segakoor. Juhatajaks
E. Rosenberg, kelle taktikepi all koor distsiplineeritult, kõlaliselt puhtalt ja mee-
oluliselt esineb.

Koolikooridest on tüsedam Seminari segakoor õp. E. Mesiäise juhatusel,
milline igal õppeaastal annab kaks avalikku kontserti. Koorile avaldab mõju aga
see, et igal aastal osa lauljaid lahkub, kuna osal (iseäranis meeshääritel) hääli alles
kujunemisel.

Läti Üliõpilaskoor
„Dziesmuvara“ oma juhi A.
Abel'iga. Tuntud meile juba IX
Üldlaulupeolt. Külastas Eestit
kontsertidega Tallinnas (3. III.)
ja Tartus.

□

Noor laulja
Margarete Pomerants.
Esimese iseseisva kontserdi
andis 6. III. s. a. „Estonias“

Ka Rakvere kiriku segakoor F. Siiki juhatusel on omas tegevuses õige intensiivne, andes tihtigi vaimulikke, kui ka ilmalikke kontserte. 3-dal skp. andis nimetatud segakoor kirikus vaimuliku kontserdi, kus F. Mendelssoon-Bartholdy oratoorium „Athalia“ ette kanti. Orelil oli kaastegev hra Chipris, kuna soolohääli kohalikud kooriliikmed laulsid. Koor oli omas esinemises kindel, jõurikas ja dünaamiline; samuti täitsid oma ülesande hästi hra Chipris ja solistid.

Läinud aastal tegutses ka Meestelaulu Seltsi meeskoor, milline tänava lauljate puudusel (arvatavasti) ei tegutse.

Orkestrist oli Rakvere veidi aega „vaenelaps“, sest 1. okt. 1928. a. likvideeriti garnisoni puhkpillide-orkester, kuna teised „hingusel“ olid. Puhkpillide orkestrid, millised töötavad on tuletõrje ja kaitseliidu. Esimest neist juhatab A. Õunapuu, teist A. Veske, (endine garnisoni orkestri kapellmeister). Sümfoonia orkestrit, mis kuuluks mõnele muusikaseltsile, Rakveres ei ole. Ainukene on Seminari õpilas-salongorkester, mida juhatab viiuliõpetaja hra A. Õunapuu.

Lõpuks peab mainima, et Rakvere publik üsna külmalt suhtub muusikasse, kui kunstisse. Rohkem harrastatakse „foxitamist ja muud mis kuulub „modernlõbude“ valda. Loodame aga, et uue teatri ehitamisega rakverelased muusika suhtes soojemaks muutuvad ja omi võimeid tõsiselt töösse rakendavad.

Ernst Hellein.

MITMESUGUST

„Püha öö, õnnistud öö“

lauu loojatele Franz Gruber'ile ja Josef Mohr'ile püstitati mälestussammas Oberndorfi, Austria-Baieri piiril. Öieti taheti sammast juba 10 aasta eest püstitada, see on laulu 100 aastase „sünnipäevaks“, kuid toleaeagsed olud sundisid kavatsust edasilükkama.

Pianiino aastast 1802,

seega küll kõige vanem sellelaadiline pill leiti hiljuti ühe vana asjadega kaupleja juures Firenzi prof. Sachs'i poolt. Mänguriista, mis leiti vana mööbli hulgast, omandas Berliini riiklik muusikaülikool.

Lällitaja muusikas.

Muusikalise naljaga on toime saanud Svan Hennessy andes välja Pariisis Max Eschig'i kirjastusel koguteose „a la maniere de 30 pastiches“ pour piano. Siin aimatakse järele kuulsate helilooja'e stiili ja iseäraldusi luues neid iseloomustavaid helipalasid — portreesid.

Neljanda vihu lõpul tähendas autor tabava naljaga: „Richard Wagner puudub selles portreede kogus seepärast, et minu kaasaegsed — komponistid teda juba nii hästi on järele teinud, et mul mitte lootust ei olnud seda veel paremini teha“.

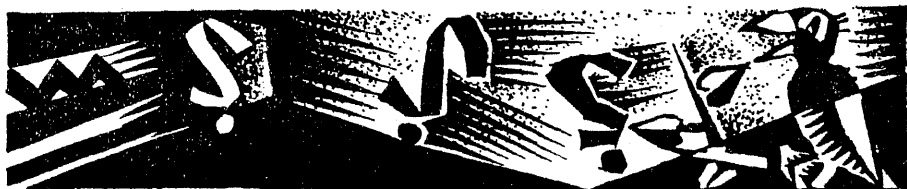
Viies vihk sisaldab väikseid muusika-portreesid Schubértist, Händelist, Massenét'st, Johann Strauss'ist, Ravel'ist ja Hugo Wolf'ist. Kuid vihu lõpus on ka autori oma „näopilt“ päälkirjaga „Svan Hennessy“. Neile, kes maailma heliloominguga hästi tuttavad, teeb teos oma jagu lõbusat nalja.

Esimene naissoost ooperijuht.

Käesoleval hooajal toimib Augsburgi linnateatris ooperi juhina noor viinlane Gertrud Hrdliczka, kes oli hää menu saatel lühikest aega Viini sümfoonia-orkestri juhi kohal. See on esimene juhtumine, kus naine pikemat aega ooperidirigendi taktikeppi käsutab.

Kakstuhat laulu võistlusele.

6. ja 7. juulil s. a. on Nürnberg'is muusikanädal, mille eeskavva uute meeskoori laulude saamiseks korraldati avalik võistlus. Võistluse tähtpäevaks saadeti korraldajaile kokku 2.100 uut meeskoori laulu ligi 1.000 autori poolt.

Küsimus: Mikspärast vajub laul ja kuidas seda ära hoida?

J. S. — Haapsalust.

Vastus: 1) Tähtsaimaks põhjuseks on tempereeritud mänguriistade (klaveri, orel, harmooniumi) mõju meie kõrva pääle, mis juba üle saja aasta on meie loomulikku akustilist instinkti seganud. Nimelt tempereeritud mänguriistade intervallid ei vasta loomikkudele: klaveri „puhtad kvindid“ on 1 skisma võrra ($\frac{1}{100}$ terv. toonist) madalamad, väiksed tertsid on madalamad loomulikust v. tertsist tervelt 8 skisma (umb. $\frac{1}{12}$ terv. toonist). Kui nüüd lauljad ä capella laulus tabavad intervalle „klaverilikult“, ongi vajumine kindel. Peetagu siis meeles, et lauldud do^1-sol^1 peab olema $\frac{1}{100}$ terv. toonist (1 skisma) kõrgem kui klaveril, ehk do^1-mi bemoll¹ peab lauldes olema 8 skisma ($\frac{1}{12}$ terv. toonist) kõrgem kui klaveril.

Väikse tertsi liig madalaks laulmisest ühes harmoonilise juhttooni lodeva tabamisega olenebki see, et minoorid vajuvad rohkem kui mažoorid (klaveril suured tertsid on 7 skisma = $\frac{1}{14}$ terv. toonist kõrgemad loomulikust s. tertsist). Kui siis veel kõige muu lisaks kõik la-minooris la-sol-fa-mi lastakse liig vabalt alla veereda, ongi vajumine möödapääsematu.

2) Helitõu II astmel on lauldes kaks kõrgust: Do mažooris peab re akkordis re-fa-la olema madalam kui akkordis sol-si-re või si-re-fa; vahe on 3—4 võnku.

3) IV astmel on niisamuti kaks kõrgust: fa peab septakkordis sol-si-re-fa ehk VII astme kolmkõlas olema madalam kui akkordis fa-la-do või re-fa-la. Nõnda tuleb välja, et fa² on dom. septakkordis umbes 20 võnku madalam kui II või IV astme kolmkõlas.

4) Väga tähtsaks laulu vajumise põhjuseks on n. n. helitõu kulumine. See seisab järgmises: kui on lauldud mingisugust laulu ühes ja samas helitõus liig palju, tüdineb laulja närvikava ära tihti korduvatest samadest võnkumistest. Kuid kui võtab laulu teises helitõus, soovitavam kõrgemalt, kas või $\frac{1}{2}$ tooni (või isegi $\frac{1}{4}$ tooni), lauldakse enamasti üllatavalt puhtalt: laul ei vaju, kuigi lihaksed töötavad näit. kõrgemalt lauldes raskemates oludes, suurema pingutusega kui varem. Seletus seisab selles, et närvid, käsu andjad lihastele, toimivad nüüd tähelepanelikumalt, sest et töötab hoopis uus osa närvikavast, uued kiud basilar membranis, mida pole veel väsitatud sama asja üksluisel kordamisega. Igal juhusel on selle nähtusega arvestamine üks tähtsaimaid koorilaulus. Peab hoiduma harjutamast helitõid liig palju selles helitõus, milles neid kavatsetakse ettekanda.

Tähendame siin juures, et ei peaks kunagi kirjutama koorilaulu äärmisi hääli nii kõrgele ja madalale, et laulu poleks võimalik siirda põhihelitõust üles või alla $\frac{1}{2}$ tooni helitõu vananemise, kulumise puhul. Esitushelitõugu katsutagu varem ainult pääproovil paar korda.

5) Kahtlemata suurt mõju avaldab intonatsiooni pääle hääldamine. Säätud hääli suudab paremini orienteeruda akustilistes peensustes kui säadmata. Lõtv, labane ja lohakas sõnade hääldamine segab basilar membrani kiudude akustilist tegevust. On ju tõsiasi, et sääatud koorid vajuvad vähem kui säadmata koorid. Mitmed tuntud laulupedagoogid pikema jututa veeretavadki laulu vajumise tervelt halva ja lohaka hääldamise arvele. Olgu kuus tahes, aga üks on kindel, nimelt, et halb ja vale hääldamine soodustab laulu vajumist.

6) Soolus, niipalju kui seda on võimalik korraldada, olgu 16—18° C, mitte vähem. Külmas laul vajub rutem kui normaal soojuses või kuumuses. See oleb vist ka närvidest — esinejad on harilikult kerges riietuses ja külmus loob mingisuguse ebameeldiva abituse tunde, mis mõjub segavalt helinärvide tegevusele.

ETTEKAVATSEJA INIMENE ENNE OSTU TUTVUB KAUBAGA.

Meie kaupleme juba üle 30 aasta alama-
nimetatud asjadega ja võime seega Teile
pakkuda vaid kõige paremat kaupa.

Büroomasinad

Kirjutusmasin „CONTINENTAL“ on alnus,
kõige moodsam masin maailmaturul. Arve-
masinad, kartoteek „ACME“ ja teised bü-
roomasinad. „OPALOGRAF“ on kahtle-
mata kõige odavam ja otstarbekohasem
paljundusaparaat. Väga kohane nootide
paljundamiseks.

Jalgrattad

nagu „WANDERER“, „SWIFT“, „HOPPER“,
„DIAMANT“ kõnelevad enese eest. Need
on üldiselt parimad maailmas, mida tööen-
dada võib igaüks kes vähegi ratast tunneb.

Õmblusmasinad

kõige kuulsamast vabrikust „MUNDLOS“.
Need masinad on kohased kõikide mõel-
davate tööde jaoks perenaisele ja amet-
meestele.

Auto-osi

- ja-tarbeld ostab Iga autoomanik esimesest
allikast. Erisadest „CHEVROLETT“ile“
ja teiste ameerika autodele täielik valik.
Kuuillaagrid Inglismaa „HOFFMANN“i“ te-
hasest on populaarsemad ja tugevamad
maailmas.

Nõudke katalooge ja maksutingimusi.

K/m. LIER & ROSSBAUM

TALLINN, VIRU T. 7. TEL. 27-34.

7) On muidugi arusaadav, et kui koor on akustiliselt (1., 2. ja 3. punktid) väga puudulikult harjutatud või kui kooris on liig palju nõrga kuulmisega lauljaid, siis ei püsi laul kunagi hääles, ei mingisuguses helitõus muidu kui juhuslikult.

Võtame lõpuks ühe näite ülaltoodud näpunäidete selgitamiseks.

Lemba „Linakatkujas“ (IX laulup. raamat) tabagu sopran hästi ülespoole püüdvat tihti korduvat mi-bemoll² (subdominandi väikest tertsi). 1. takti tõus sol-sol-la-la-si-bemoll olgu la kõrge, et si-bemoll liig madalaks ei jääks. 5. taktis mõlemad si-bemoll kõrgel hoida. II astme $\frac{4}{3}$ akkordis la, olgu kõrge, et ettevalmistada sama takti 4. veerandil asuvad dominandi kvintti, la:d.

Alt laulgu juhttoon 5. taktis teravaks ja dominandi puhtaks järgmises taktis.

Tenor esimeses taktis „püüdku üles“, et dominant 3. veerandil ei jääks klaveri dominandiks. Kõik mi-bemollid olgu kõrged, 5. taktis hoitagu helitõu dominant, re, kõrgel ja septiimi 4. veerandil ei tohi liig madalaks laulda, sest et see vajutaks ka tertsi 6. taktis.

Bassi terts 5. taktis olgu loomulik väike terts sol:ile, mi-bemoll — kõrge, unisoonis tenoriga, kolmas veerand pole erilise tähtsusega, aga selle vastu dominant, re, hoitagu kõrgel, et toonika, sol, 6. taktis langeks õigele kohale.

11. taktis bass ei tohi vabalt „liugu lasta“, vaid tuleb liikuda ettevaatlikult, et dominant, re, 4. veerandil ei jääks liig madalasse.

Ülal loeteldud väikeid akustilisi vigu õpib normaalne kõrv kergesti arusaama ja parandama, kui aga osatakse õigel ajal juhtida nendele lauljate tähelepanu.

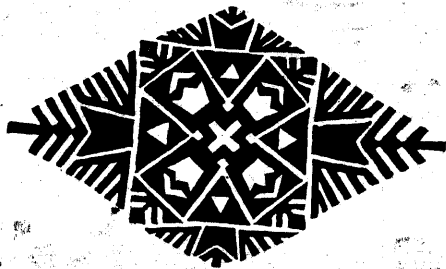
E. Mestläinen.

Küsimus: Kas on olemas raamatuid eestikeeles, kust võiks saada juhtnõore koorijuhatamiseks? Kust saaks teateid meie laulu arenemisest, möödunud laulupidudest ja kas on olemas meeskoorile kogu isamaa laule, nagu: „Eestimaa mu isamaa“, „Kas tunned maad“ jne.?

V. L. — Valgast.

Vastus: Koorijuhatamise õpiraamatuid eestikeeles seni ilmund ei ole. Kui vööraid keeli tunnete, siis võiksite kasutada järgmisi raamatuid: soomekeeles prof. H. Klemetti „Kuorolaulon opas“, ilmund Porvos 1917. a. Verner Söderstromi o.ü. kirjastusel, 134 lhk. Teine koorijuhile tarvilik käsiraamat on soomekeeles prof. H. Klemetti „Äänenmuodostuksen opas“. Ilmus Porvos 1920. a. sama kirjastuse poolt, 132 lhk. Saksa ning venekeeles on ilmund Hector Bertioz'i „Dirigent ja orkester“. Eesti laulu arenemisest leiata teateid „Muusikalehe“ kõigist aastakäikudest. Näiteks: „Muusikaleht“ 1924. a. „Pildid muusika ja laulukooride arenemisest“ (T. Laur); „Muusikaleht“ 1925. a. „Märkused eesti koorilaulu tekkimisest ja arenemisest“ (A. Kasemets) jne. „Muusikalehed“ 1924, 1925, 1926, 1927 maksavad à 3 kr. 25 senti, 1928. a. „Muusikaleht“ 1 kr. 50 senti.

Laulupidudest leiata teateid järgmistest raamatutest: A. Tamman'i „Eesti üldised laulupidud XIX aastasajal“, hind 30 senti. Lauljate Liidu väljaandel ilmund „Laulupeo albumist“ — hind 1 kr. 50 s.; VIII ja IX üldlaulupeo juhtidest — à 25 senti ja „Muusikalehtedest“. Isamaalaule meeskoorile leiata raamatust: „Kalevala kontserdi laulud“ I ja II anne. M. Vares'e väljaanne.

IMPROVISATA — RAHVAVIISI TEEMIL

MART SAAR 23. II. 1929

Allegretto con moto. ♩ = 84.

The musical score is written for piano and voice. It consists of five systems of notation. The first system shows the piano introduction with dynamics *p* and *mp*. The second system continues the piano accompaniment with dynamics *pp*. The third system introduces the vocal line with lyrics "cre - scen - do" and dynamics *p*. The fourth system features a piano solo with dynamics *ff* and a fermata over a measure marked with the number 8. The fifth system concludes with a *rit.* (ritardando) and dynamics *pp a tempo*.

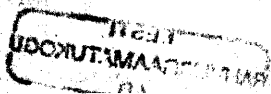
First system of a musical score. It consists of two staves: a treble clef staff on top and a bass clef staff on the bottom. The key signature has one flat (B-flat). The treble staff contains a series of chords and eighth notes, with some notes marked with a 'v' (accents). The bass staff contains a rhythmic accompaniment of eighth notes, with some notes marked with a 'y' (accents). The word *molto* is written in the right margin of the system.

Second system of a musical score. It consists of two staves. The treble staff begins with a dynamic marking of *ff* (fortissimo) and contains a melodic line with eighth notes. The bass staff contains a series of sustained chords, indicated by long horizontal lines connecting the notes across the measures.

Third system of a musical score. It consists of two staves. The treble staff features a triplet of eighth notes in the first measure, followed by a melodic line. The bass staff contains a steady accompaniment of eighth notes. The dynamic marking *ppp* (pianissimo) and the tempo marking *misterioso* are present in the left margin.

Fourth system of a musical score. It consists of two staves. The treble staff contains a melodic line with eighth notes. The bass staff contains a series of chords, with some notes marked with a 'b' (flats).

Fifth system of a musical score. It consists of two staves. The treble staff contains a melodic line with eighth notes, including a sixteenth-note run in the final measure. The bass staff contains a series of chords, with some notes marked with a 'b' (flats).

ff *piu mosso e marcato*

First system of a piano score. The right hand features a melodic line with eighth-note triplets and slurs. The left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes. The dynamic marking is *ff* and the tempo/style is *piu mosso e marcato*.

dim.

Second system of the piano score. The right hand continues with the melodic line. The left hand accompaniment includes chords and moving lines. The dynamic marking is *dim.*.

p *cresc. e stringendo*

Third system of the piano score. The right hand continues with the melodic line. The left hand accompaniment includes chords and moving lines. The dynamic marking is *p* and the tempo/style is *cresc. e stringendo*.

Fourth system of the piano score. The right hand continues with the melodic line. The left hand accompaniment includes chords and moving lines.

rit.

Fifth system of the piano score. The right hand continues with the melodic line. The left hand accompaniment includes chords and moving lines. The dynamic marking is *ff* and the tempo/style is *rit.*. The system ends with a fermata over a chord in the right hand.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

1922 247

Eugen Brandt

Muusikatarbete kauplus

TALLINNAS, PIKK TÄN. 27

POSTKAST 91.

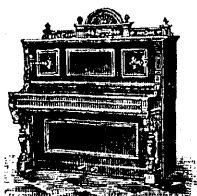
ASUTATUD 1873.

Kõige suurem ja täielikum noodiladu Eestis.

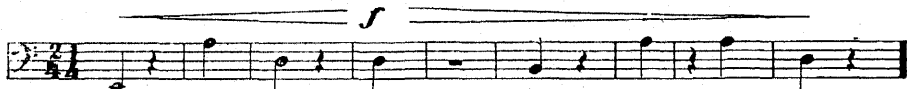
Kõiksugu muusikariistad ja kõik tarbed.

Grammofonid, -plated ja nõelad mitm. kuulsatest vabrikutest.

Ilmakuulsate klaverifirmade ainuesitaja Eestis: RUD. IBACH & SOHN, Barmen, RÖMHILDT, Weimar.

Hindmõistus nr. 3

Milline eesti helilooja nimi on siin peidus ja kuidas seda lahendada?

Lahendused tuleb saata „Muusikalehe“ talitusele hiljemalt 5. aprilliks s. a. Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja 6. aprillil kell 3 p. l. Lauljate Liidu büroos viis Tallinna Kunstimuseumi loteriipiletit hind à 1 kroon, millise igatühega võib võita 1 miljon senti.

Lahendus tuleb varustada lahendaja nime ja aadressiga. Lahendajate nimed avaldatakse aprillikuu „Muusikalehes“.

Hindmõistatuse nr. 2 lahendus.

„Muusikalehes“ nr. 2 s. a. toodud viiestkümnest silbist moodustatakse järgmised sõnad:

1. Vikerlane	8. Türgitrumm
2. Etruk	9. Silva
3. Eleegia	10. Eesel
4. Lõikaja laul	11. Kalev ja Linda
5. Kena kevade	12. Artur Kapp
6. Aljabjev	13. Nuiameeste marss
7. Jio	14. Giuseppe Verdi

Nende sõnade alg- ja lõpptähed mõlemad ülalt alla lugedes annavad esimese rühma IX üldlaulupeol ettekantud laulust: „Veel kaitse kange Kalev oma lapsi“.

Õiged lahendused saatsid järgmised „Muusikalehe“ lugejad: **Tallinnast:** R. Apelberg, M. Vinkel, A. Suurkask, R. Niilis, E. Ots, O. Hindrekus, H. Schultz, R. Arman, A. Põldmäe, F. Klenner; **Tartust:** P. Konsap; **Väike-Maarjast:** V. Neumann; **Abjast:** H. Kurvits; **Võhmast:** K. Saar.

Nende vahel ettevõetud loosimisel omandasid lubatud auhinnad: „Muusikalehe“ 1924. a. noodilisa — O. Hindrekus; „E. Võrgu koorilaulud“ — F. Klenner; „Muusikaleht“ 1928. — R. Apelberg; „T. Vettiku ja R. Pätsi laulud“ — K. Saar.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: **Mart Saar.**

Tellimishind aastas L. L. liigetele 1 kr., teistele 1 kr. 20 senti.

Toimetuse ja talituse aadress: **Tallinn, Rataskaevu 22**, telef. 1-82.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.

MUUSIKALEHT

sisukuse ja meeldiva välmusega on igale muusikaharrastajale hääks sõbraks

LUGEJATE TÄHELEPANU

Juhime sellele, et Muusikalehte on võimalik tellida mitte ainult aasta algusest, vaid alates igast soovitatavast numbrist.

TELLIMINE ON ODAVAM KUI ÜKSIKNUMBRID.

Tellides saadetakse Muusikaleht koju kätte. Üksiknumbreid peate ostma kauplustest või üksiknumbrite müüjalt.

TELLIMISE HINNA VÕIB SAATA POSTMARKIDES.

On Tell juhulkiult nr. 1 ja 2 ostetud, siis tellige Muusikaleht aasta lõpuni, alates nr. või 4-dast arvates iga numbril eest 10 s. Muusikaleht ilmub korraldusajaks.

TELLIMISEKS ON VEE PARAS AEG.

Esimest esimesel numbril on talitus, mis on tagavõtte.

Mõelge järgi ja esimesel võimalusel tellige

MUUSIKALEHT